

ОБІЮХ НАТАЛІЯ МИХАЙЛІВНА

*Білоцерківський національний аграрний університет,
доцент кафедри цивільно-правових дисциплін, кандидат юридичних наук*

ПРИНЦИПИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО АНТИМОНОПОЛЬНОГО ПРАВА ЯК ЮРИДИЧНА ОСНОВА ЗАХИСТУ ЕКОНОМІЧНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

Аналіз законодавства Європейського Союзу показує, що на сьогодні змістився акцент від основних прав та принципів, закріплених в установчих договорах ЄС, до принципів, визначених у Європейському Статуті про основоположні права [1], які часто застосовуються судом під час розгляду антимонопольних справ.

Серед таких основних принципів антимонопольного права ЄС слід виділити принцип ефективності європейського права та принцип пропорційності. Розглянемо юридичні засади застосування цих принципів у європейському антимонопольному праві.

Принцип ефективності європейського права визнається Судом Європейських Співтовариств (далі – Суд ЄС) як основний принцип правової системи Європейського Союзу. Цей принцип розглядається як внутрішня структура правового порядку ЄС, заснованого на дієвості європейського права, і має важливе значення для ефективного застосування європейського антимонопольного законодавства в національних судових органах.

Суд ЄС здійснює оцінку національних процесуальних норм, враховуючи верховенство та ефективність норм європейського права, зокрема антимонопольного. Наприклад, у справі «Pfleiderer» перед державою постало зобов'язання застосовувати національні норми щодо забезпечення права доступу до національного антимонопольного провадження. При цьому не варто робити висновок, що автономія є керівним принципом, оскільки зберігається вплив національного права на ефективність європейського антимонопольного законодавства.

Справа «Donau Chemie and Others» [2] є прикладом того, що визначаючи вплив національного права на доступ до процесуальних документів з приводу ефективності європейського антимонопольного законодавства, Судом ЄС була досягнута рівновага національної процесуальної автономії з дієвістю європейського антимонопольного законодавства. Проаналізуємо окремі важливі моменти.

Після клопотання про пом'якшення права, австрійський орган з питань конкуренції подав справу до Картельного суду Австрії щодо дій картелю оптових продавців у сфері поліграфічної продукції. Суд постановив, що була порушена стаття 101 Договору про заснування ЄС [3]. Через рік промислова асоціація розглянула можливість подання позову про відшкодування збитків приватних осіб з боку діяльності картелів і просила надати доступ до справи, що розглядалась

Картельним судом. Однак, згідно з австрійським законодавством доступ до матеріалів справи надається лише за згодою усіх сторін процесу. Врешті Картельний суд Австрії передав клопотання до Суду ЄС про відповідність цього положення закону вимогам європейського антимонопольного законодавства.

Висновок Суду ЄС був наступний: «враховуючи важливість позовів про відшкодування збитків, поданих до національних судів для забезпечення ефективної конкуренції в Європейському Союзі, аргумент з приводу того, що існує ризик підірвати ефективність європейського права у сфері конкуренції при наданні доступу до судових документів, не може виправдати відмову у наданні такого доступу зацікавленій стороні» [4].

Ще одним важливим принципом антимонопольного права ЄС є принцип пропорційності. Пропорційність є одним із основних загальних принципів права ЄС і є таким, що найбільше вплинув на розвиток публічного права ЄС. В антимонопольному праві принцип пропорційності спрямований на захист від приватних обмежень у сфері конкуренції на території Європейського Союзу.

На даний час принцип пропорційності застосовується як для захисту публічних, так і приватних інтересів. Цей принцип також застосовується при встановленні обмежень та процесуальних вимог до антимонопольних органів, включаючи Європейську Комісію. Існують різні визначення пропорційності: 1) як об'єктивний; 2) придатний; 3) необхідний; 4) пропорційний для досягнення мети [5, с. 8].

У справі «Hoechst» Суд ЄС визнав, що захист від надмірного державного втручання у приватну діяльність будь-якої особи порушує загальний принцип європейського права. Важливе значення для визнання принципу пропорційності мала справа *Alrosa Ltd* 2010 року [6].

5 березня 2002 року компанія «Alrosa» та «De Beers» повідомили Комісію про угоду, укладену 17 грудня 2001 року між «Alrosa» та двома дочірніми компаніями групи «De Beers», з метою отримання антимонопольного дозволу відповідно до Регламенту Ради № 17 від 6 лютого 1962 року. Предметом даної угоди було постачання необроблених діамантів. Протягом терміну дії угоди компанія «Алроса» прийняла зобов'язання продавати природні необроблені діаманти компанії «De Beers» на суму 800 млн. доларів США на рік.

Спори за участю цих компаній, окрім національних органів, розглядалися Судом ЄС. При цьому питання стосувалось обмеження або заборони операцій між «Alrosa» та «De Beers», що мають ознаки зловживання антимонопольним становищем. Загальний Суд визначив, що в діях компаній немає порушень національних норм, які регулюють антимонопольні відносини, оскільки сторони самостійно визначають умови договору, а також договірні зобов'язання.

На основі вищезазначеного можна зробити висновок про те, що в останні роки антимонопольне право ЄС набуло значного розвитку. Про це свідчить застосування нових підходів щодо визначення принципів, які регулюють відносини у сфері захисту економічної

конкуренції, в практиці національних судових органів держав-членів та Суду Європейських Співтовариств. При цьому підкреслюється важливе юридичне значення для вирішення антимонопольних спорів таких принципів, як принцип ефективності європейського права та пропорційності.

Список використаних джерел:

1. Charter of Fundamental Rights of the European Union adopted by the European Parliament of 26.10.2012. *Official Journal of the European Union*. 2012. № 326/39.
2. Adkins B. & Beighton S. The Donau Chemie Case. The thorny issue of access to leniency documents remains unresolved / *Competition Law Insight*. URL: <https://www.competitionlawinsight.com/practice-and-procedure/the-donau-chemie-case-69002.htm>
3. The Treaty on European Union and the Treaty on the Functioning of the European Union: Consolidated version adopted on 13 December 2007. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A12012E%2FTXT>
4. Neumayr F. & S. Baumgartner. Access to File for Damage Claimants in Competition Law Cases (Austria). *Journal of European Competition & Practice*. June 18, 2015. URL: <http://www.bpv-huegel.com/wp-content/uploads/2017/12/journal-of-european-competition-law-practice-2015-neumayr-jeclap-lpv042.pdf>
5. Hjartstorm M. & Nowag J. General Principles of EU Law in EU Antitrust Law. *Research Handbook on General Principles of EU Law*. Sweden: Lund University, 2019. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3383633
6. «*European Commission vs Alrosa Ltd.*»: Case of the Court of the European Union, adopted of June 29, 2010. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62007CJ0441>

Ключові слова: антимонопольне право, Європейський Союз, конкуренція, право ЄС, принципи європейського права.

Key words: antitrust law, European Union, competition, EU law, principles of European law.

ДИШКАНТЮК ЮЛІЯ ІГОРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри господарського права та процесу*

ЩОДО РОЗМЕЖУВАННЯ СЕРВІСНИХ ПОСЛУГ У СФЕРІ ГОСПОДАРЮВАННЯ ТА ГОСПОДАРСЬКИХ СЕРВІСНИХ ПОСЛУГ

Для сфери господарювання притаманним є наявність різноманітних правових дефініцій, до яких, у тому числі, відносяться й такі як «сервісні послуги у сфері господарювання» та «господарські сервісні послуги».